

ศิลปินในฐานะปัญญาชนสาธารณะ

บทสัมภาษณ์กับ เหวิน เยา (wen yau) สำหรับ Bangkok Biennial pavilion coming soon • เร็ว ๆ นี้

23 พฤษภาคม 2018, Tamar Park, ฮองกง

ลารา แวน เมเทอเรน (Lara van Meeteren) & บาร์ท วิซซิงค์ (Bart Wissink)

Q: คุณจัดวางสถานะของตัวเองไว้อย่างไรในวงการศิลปะของฮองกง

ถ้าเรื่องการวางสถานะตัวเองแล้ว ฉันมักเรียกตัวเองว่าศิลปิน/นักวิจัยค่ะ ฉันเห็นว่าหลายคนในฮองกงหรือชุมชนศิลปะท้องถิ่นเรียกฉันว่านักวิจัย ไม่ก็ถือว่าฉันเป็นศิลปินแสดงสด ไม่ใช่แค่ศิลปินเฉย ๆ เพราะฉันคิดว่ามันมี...คือฉันไม่ได้จบจากโรงเรียนศิลปะมา แต่ว่าเรียนรู้ศิลปะด้วยตนเองค่ะ แต่ฉันก็ทำงานเป็นนักวิจัยที่ Asia Art Archive ด้วยซึ่งคนส่วนใหญ่รู้จักฉันจากที่นั่นนั่นเป็นเหตุผลว่าทำไมคนถึงคิดว่าฉันเป็นนักวิจัย แต่อีกนัยหนึ่งฉันพบว่ามันแปลกมากที่มีคนแปะป้ายให้ฉันว่าเป็นศิลปินแสดงสด แม้ว่าฉันจะไม่เคยจำกัดตัวเองไว้แค่ที่ศิลปะการแสดงสดอย่างเดียว ฉันทำศิลปะแนวคิด ฉันทำงานด้านสังคมและงานที่เกี่ยวข้องกับการเมืองหรือแม้แต่โครงการวิพากษ์ทางสถาบัน มันแปลกมากเลยค่ะกับวิธีที่ผู้คนจัดวางสถานะให้ฉันหรือการที่ฉันจัดวางสถานะตัวเองในวงการศิลปะท้องถิ่น

Q: คุณมองหน้าที่ของศิลปินในสังคมไว้อย่างไร

ฉันค่อนข้างชอบหัวข้อบทความที่เขียนโดยแคโรล เบกเกอร์ นักเขียนศิลปะที่ฉันชอบ ข้อหัวก็คือ 'ศิลปินในฐานะปัญญาชนสาธารณะ' ซึ่งฉันก็วางตัวเองไว้เป็นปัญญาชนสาธารณะเช่นกัน เพราะอย่างที่บอกไป ฉันไม่ใช่แค่ศิลปินแต่เป็นนักวิจัยด้วย และแนวคิดของปัญญาชนสาธารณะก็จะเกี่ยวกับความเป็นสาธารณะในการปฏิบัติของเรา มันไม่ใช่แค่ความรับผิดชอบต่อสาธารณะเท่านั้นแต่เกี่ยวกับวิธีการที่เราเผชิญหน้ากับสาธารณะ เผชิญหน้ากับวงสาธารณะที่กว้างขึ้น เราไม่ใช่แค่รับใช้คนกลุ่มเล็ก ๆ อย่างแกลเลอรีหรือสถาบันทางศิลปะเท่านั้น ซึ่งฉันมีความเชื่ออย่างแรงกล้าในงานส่วนนี้ของฉันค่ะ

Q: ความคิดเกี่ยวกับบทบาทของศิลปินเหล่านี้สัมพันธ์กับข้อเสนอของคุณที่ว่าเราควรสัมภาษณ์กันที่สถานที่นี้ใช่ไหม

ใช่ค่ะ ศิลปินในฐานะปัญญาชนสาธารณะ และความเป็นสาธารณะค่อนข้างเป็นคีย์เวิร์ดในการปฏิบัติของฉัน และนี่คือ Tamar Park แห่งสำนักงานรัฐบาลกลาง จริง ๆ ที่นี่มีชื่อเล่นว่า 'ประตูเปิดตลอด' แต่จริง ๆ ประตูไม่ได้เปิดตลอด เพราะว่าโดยเฉพาะหลังขบวนการร่ำในปี 2014 เรานึกขึ้นได้ว่าจริง ๆ แล้วเสียงของพวกเราไม่เคยถูกได้ยินเลย หรือเสียงเพียงสองสามเสียงถูกได้ยินจากรัฐบาล เพราะฉะนั้น...เมื่อไหร่ที่ฉันให้สัมภาษณ์ ฉันจะเชิญให้คนสัมภาษณ์มากับฉันที่ Tamar Park ฉันรู้สึกที่นี่คือพื้นที่ของฉัน นี่ไม่ใช่แค่พื้นที่ของรัฐบาล ฉันอยากจะเรียกเรื่องความเป็นสาธารณะของพื้นที่นี้กลับมา และคุณถามถึงออฟฟิศของฉัน ฉันคิดว่านี่คือออฟฟิศของฉัน นี่คือพื้นที่ของฉัน นี่เป็นเมืองของฉัน นี่ก็เป็นอ่าวของฉัน นั่นแหละค่ะ นั่นเป็นเหตุผลว่าทำไมฉันถึงอยากมาที่นี่

Q: ประสบการณ์ส่วนตัวในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เชี่ยวชาญของโลกศิลปะนานาชาติของคุณคืออะไร

ฉันคิดว่าฉันค่อนข้างโชคดีเพราะในฐานะที่เป็นศิลปินแสดงสด ฉันได้เดินทางไปสถานที่ต่าง ๆ เพื่อแสดงงานของตัวเอง ฉันไม่ใช่แค่ส่งภาพวาดไปตามที่ต่าง ๆ อย่างเดียวแต่ต้องเอาตัวไปที่นั่นด้วย นั่นเป็นเหตุผลว่าทำไมฉันถึงโชคดี ฉันมีโอกาสดำเนินทางรอบโลก และนี่คือการที่ฉันได้พบกับสิ่งที่เรียกว่าโลกศิลปะนานาชาติค่ะ บางทีเพราะสิ่งนี้ ฉันจึงได้สัมผัสกับกับอาร์ตซีนานาชาติ ฉันพบว่าจริง ๆ แล้วงานของฉันของค่อนข้างต่างจากศิลปินฮ่องกงคนอื่น ๆ ในแง่ที่ฉันอาจจะต้องบอกว่าส่วนใหญ่เวลาฉันแสดงงานนอกฮ่องกง ฉันได้รับเชิญไปงานที่เรียกว่างานแบบนานาชาติ และนั่นเป็นเหตุผลว่าทำไมจริง ๆ แล้ว ฉันคิดว่ามันอาจจะเป็นหรือไม่เป็นเรื่องของโชคก็ได้ ฉันไม่แน่ใจเหมือนกัน แต่ในแง่ที่ฉัน...เมื่อไหร่ที่ฉันพบกับสิ่งที่เรียกว่าโลกศิลปะนานาชาติ มันไม่ใช่แค่ในฮ่องกง แต่เวลาฉันไปต่างประเทศ ฉันมีโอกาสดำเนินคนหลากหลาย ซึ่งฉันให้คุณค่ากับโอกาสในการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมเหล่านี้จริง ๆ เนื่องจากฮ่องกงมันเล็กค่ะ เวลาฉันมีโอกาสดำเนินสิ่งที่ผู้คนทั่วโลกกำลังทำอยู่ มันเป็นโอกาสที่จะได้ทำความเข้าใจวัฒนธรรมที่แตกต่างกันด้วย ซึ่งเพิ่มพูนทักษะการปฏิบัติของฉันด้วยค่ะ จริง ๆ ในแง่ที่ฉันไม่ได้เห็นความเปลี่ยนแปลงใหญ่ ๆ เกิดขึ้นภายในสองสามปีที่ผ่านมา เพราะฉันมีโอกาสดำเนินคนหลากหลาย ๆ ชาติ แต่อีกด้านหนึ่ง ฉันก็ตัวอย่างนะค่ะ เวลาฉันสอนหนังสือ หรือได้พบกับศิลปินรุ่นใหม่ ฉันมักจะสนับสนุนให้พวกเขาสมัครโปรแกรมศิลปินในพำนัก หรือออกไปท่องเที่ยว ไปดูว่าคนอื่นเขาทำอะไรกัน อย่าเอาแต่อยู่ในฮ่องกง เพราะฉันมองเห็นความเสี่ยงที่พวกเขาจะถูกครอบงำโดยคนต่างชาติที่เข้ามาไล่ล่าหางานศิลปะในฮ่องกง โดยเฉพาะช่วง Art Basel ในระยะสองสามปีที่ผ่านมา ซึ่งก็ ฉันคิดว่ามันเป็นวิธีที่จะไม่ ฉันหมายถึง มันมีสภาพจิตใจอันหนึ่งบอกว่าคุณอาศัยอยู่ในบ่อน้ำ ซึ่งแปลว่า เราไม่มีโอกาสดำเนินโลกภายนอกบ่อน้ำนั้น ฉันคิดว่าสิ่งนี้เป็นสิ่งที่สำคัญจริง ๆ สำหรับตัวฉันเองรวมถึงเพื่อนศิลปินด้วยค่ะ

Q: ผู้เชี่ยวชาญจากโลกศิลปะนานาชาติเหล่านี้ทำอะไรเมื่อพวกเขาออกกลางงานศิลปะ

นักล่าจากต่างชาติ ฉันเรียกพวกเขาว่าจิ้งจอก คือจินตนาการว่าพวกเขาเหมือนได้ค้นพบ อะไรบางอย่างจากสถานที่ที่พวกเขาไม่รู้จัก ฉันเลยเรียกมันว่าการล่าอาณานิคม ไซ้ใหม่ ฉันจำได้ว่าช่วงปี 2004 หรือ 2005 ฉันได้เดินทางไปเทศกาลเป็นครั้งแรก มันเป็นเทศกาลศิลปะแสดงสดที่ปักกิ่ง ฉันได้เจอเพื่อนที่รู้จักกันจากลอนดอนอยู่แล้ว พวกเขาพาศิลปินมาแลกเปลี่ยนที่ปักกิ่ง จำได้ว่าก่อนหน้านี้มีภัณฑารักษ์เดินมาหาฉันบอกว่า “ว้าว เราเคยไปปักกิ่งมา ตื่นเต้นมาก เราได้ค้นพบศิลปะการแสดงสดเยอะเยอะเลยที่เมืองจีน” ฉันมองไปที่พวกเขาแล้วก็ “อะไรนะ คุณค้นพบเธอ” ขอบคุณนะ แต่ศิลปะแสดงสดในจีน มีมาตั้งแต่ปี 80s หรือก่อนหน้านี้ซะอีก เพียงแค่ไม่มีใครรู้ และตอนนี้คุณมาบอกว่าค้นพบ ฉันรู้สึกดีนะค่ะในฐานะเพื่อนของพวกเขา รู้สึกโอเคที่คุณได้เจอศิลปะแสดงสดที่แตกต่างจากที่บ้าน แต่ในอีกด้านหนึ่ง ฉันรู้สึกขุ่นเคืองนิดหน่อยกับคำว่าค้นพบ คุณคิดว่าคุณเป็นโคลัมบัสหรือยังไป ประมาณว่าได้ค้นพบโลกใหม่หรืออะไรสักอย่าง ฉันคิดว่าเรื่องแบบนี้เป็นตัวอย่่างความคิดของฉันเรื่อง ‘การออกล่า’ หรือ ‘การล่าอาณานิคม’ ในโลกศิลปะค่ะ

Q: การล่าที่ว่านี้มีผลกระทบทางลบกับศิลปินท้องถิ่นและการทำงานของพวกเขาไหม

จริง ๆ ด้านลบของสิ่งนี้ ของการสำรวจศิลปะท้องถิ่นหรือจะอะไรก็เถอะ ฉันบอกได้เลยว่าตั้งแต่มี Art Basel ในฮ่องกงมา เดือนมีนาคมของทุกปี ฉันรู้สึกรำคาญงานศิลปะพวกนี้นิดหน่อย มีหลายอย่างเกิดขึ้นเลยละค่ะ ทั้งงานปาร์ตี้มากมาย งานนิทรรศการมากมาย แต่ก็เดือนตัวเองตลอด รวมไปถึงเพื่อน ๆ ลูกศิษย์ หรือเพื่อนศิลปินด้วยว่าอย่าไปหวังอะไรลม ๆ แล้ง ๆ ตลอดเวลา เพราะฉันคิดว่าคนที่มาฮ่องกงเพื่อ Art Basel บางที 80% ของคนเหล่านี้ ไม่ได้มาซื้องานเราหรอก พวกเขามางานปาร์ตี้ พวกเขามาซื้อป๊ิง ไม่ได้มาเพราะจะซื้องานศิลปะฮ่องกง มันเหมือนว่าเราจะมียุทธศาสตร์ของตลาดศิลปะ แต่มันก็ไม่ใช่ มันไม่ใช่ตลาดศิลปะท้องถิ่น อย่างเช่น เรามี Affordable Art Fair ที่เพิ่งจะเกิดขึ้น นี่อาจจะเป็นอะไรที่ดีสำหรับศิลปินรุ่นใหม่ แต่ในอีกทาง

หนึ่ง มีศิลปินรุ่นใหม่ทีเพิ่งเรียนจบบางคน เวลาพวกเขาทำงาน พวกเขาทำมันออกมาให้ดูมี
กลเม็ด เพื่อที่จะได้รับความสนใจ ฉันล้อพวกเขาเล่นตลอดเลยล่ะว่า “โอเค พวกเธอนี้ยังกับ
ดอกไม้ไฟหลังเรียนเรียนจบเลย” ถ้าเธอทำดอกไม้ไฟไม่ได้ ก็ไม่มีใครรู้จักแล้วจากนั้นก็ตายไป
แต่ประเด็นก็คือหลังจากที่ทำดอกไม้ไฟแล้ว คุณจะทำให้มันปะทุต่อได้อย่างไร หลายคนเลย
กลายเป็นศิลปินที่มีชื่อเสียงหรือว่ากันว่ามีความเสี่ยงภายในปีสองปีและได้รับคำเชิญมากมาย แต่
หลังจากนั้นงานของพวกเขาก็กลับห่วย ปัญหานั้นก็เลยเป็น คุณจะรักษามาตรฐานไว้ยังไง ใน
ฮ่องกงปัญหานั้นก็คือ โอเคเรามี Art Basel แต่ในทางกลับกันเรามีสถาบันใหญ่เกิดขึ้นมาอย่าง
M+ Tai Kwun และที่อื่น ๆ อีก แต่พวกเขากลับไม่ได้เน้นไปที่การชมเพาะศิลปินรุ่นใหม่ ดังนั้น
คุณก็เลยต้องเป็นดอกไม้ไฟไม่งั้นก็ต้องตาย ซึ่งจริง ๆ แล้วตลอดเวลามันก็มีคนอื่น ๆ ที่ทำไม่
สำเร็จ ดังนั้นฉันคิดว่าฉันโชคดีที่เริ่มการปฏิบัติของตัวเอง ได้เริ่มจัดแสดงตอนปี 2003 ในตอน
นั้นฮ่องกงยังค่อนข้างเจียบ ฉันยังมีโอกาสได้พัฒนางานอย่างเจียบ ๆ ในลักษณะที่มันละเอียด
ฉันคิดว่าแบบนี้มันสดชื่นกว่าเมื่อเทียบกันแล้ว ฉันได้ทำงานอย่างช้า ๆ ในขณะเดียวกันก็มีที่ให้
พัฒนาตัวเอง แต่สำหรับศิลปินเดี่ยวนี้อาจจริง ๆ ก็หลายคน ค่อนข้างเยอะเลยจริง ๆ ที่นึกถึงว่า มันมี
ตลาดนะ ตลาดศิลปะ และพวกเขาเอาแต่สนใจมัน เพราะฉะนั้นนี่ค่อนข้างเป็นปัญหาละ

*Q: คุณคิดว่าการปรากฏตัวของผู้เชี่ยวชาญในโลกศิลปะนานาชาติในฮ่องกงที่มีมากขึ้นเป็นความ
ท้าทายต่อองค์กรศิลปะท้องถิ่นอย่าง Soundpocket Videotage และ 1a Space หรือไหม*

ฉันมองว่ามันเป็นยังไงล่ะ จริง ๆ ก่อนหน้าจะมี Art Basel ในฮ่องกง หรือก่อนจะมีสิ่งที่เรียกว่ายุค
เฟื่องฟูของตลาดศิลปะอะไรประมาณนั้น ก่อนจะมีช่วงอาณานิคมด้วยซ้ำ เราก็มีงานแนว
นานาชาติมากมายเกิดขึ้นอยู่แล้วในฮ่องกง นั่นก็เป็นวิธีที่สิ่งที่เรียกว่าอาร์ตซินท้องถิ่นได้รับการ
พัฒนาขึ้นมาเช่นกัน เพราะเราต้องพึ่งพาแหล่งข้อมูลมากมาย จากต่างประเทศเพื่อพัฒนาอาร์ตซึ
นท้องถิ่น เพราะฉะนั้นปัญหามันไม่ได้เกี่ยวกับสิ่งที่เรียกว่าโลกศิลปะนานาชาติหรอก แต่มันคือ
ตลาดศิลปะตั้งหาก นั่นคือวิธีที่ฉันมองปัญหา ไม่ว่าจะ Para Site หรือแม้แต่ 1a
Space ในบางครั้ง ก่อนจะมี Art Basel พวกเขาก็มีงานแนวนานาชาติ งานแลกเปลี่ยน
วัฒนธรรมหรือจะเรียกว่าอะไรก็ตามอยู่แล้ว ดังนั้นปัญหามันก็คือจริง ๆ ตอนนี้ อย่าง Para Site
ทุก ๆ ปีพวกเขาใช้เงินกันเยอะมากเพื่อจะจัดงานใหญ่ในเดือนมีนาคมของทุกปี ไซ้ใหม่คะ ซึ่งมัน
ก็โอเค อย่างน้อยพวกเขาก็มีโชว์ใหญ่หนึ่งโชว์ แต่ในด้านหนึ่ง ฉันค่อนข้างสงสัยเกี่ยวกับเรื่องนี้
โดยเฉพาะองค์กรที่เล็กกว่า อย่าง 1a Space หรือแม้แต่ Soundpocket มันก็จะมีควมหวังลม ๆ
แล้ง ๆ อีกครั้งที่จะทำบางอย่าง หมายถึงพวกเขาไม่ต้องรู้สึกกดดันที่จะต้องทำอะไรใหญ่ ๆ ก็ได้
ฉันเห็นความกดดันประเภทนี้ อาจจะไม่ใช่กับ Soundpocket หรือ แต่อย่าง 1a Space ฉันก็
“โอ้ ทำไม่ปีนี้ถึงจัดงานใหญ่จัง” งานที่เรียกกันว่าแนวนานาชาตินะ ไม่ใช่แค่ปีนี้ปีเดียว ฉันมอง
ว่าสำหรับองค์กรเล็ก ๆ แล้ว งานแนวนานาชาติต้องใช้ทรัพยากรสูง ไม่ใช่แค่เงินอย่างเดียว คุณ
จะอำนวยความสะดวกให้กับการแลกเปลี่ยนเหล่านี้ยังไง มันใช้แรงงานคนเยอะด้วย นั่นเป็น
เหตุผลว่าทำไมฉันถึงสงสัยและไม่แน่ใจเลยว่ามันเป็นแค่โชว์ใหญ่โชว์หนึ่งหรือเปล่า ฉันหมายถึง
มันตื่นตาตื่นใจมากแต่แล้วโปรเจกต์นี้มันมีอะไรสัมพันธ์กับชุมชนท้องถิ่นในฮ่องกงหรือ ฉันคิด
ว่า Para Site กำลังทำงานอย่างหนักเพื่อหาจุดสมดุล พวกเขามีโปรแกรมสนับสนุนสาธารณะ
จำนวนมาก ฉันเลยมองว่ามันก็มีเหตุผลที่ทำให้โชว์ใหญ่ ๆ แบบนั้น อย่างงานที่พวกเขาเพิ่งจัดไป
เกี่ยวกับการล่าอาณานิคม ฉันคิดว่ามันเข้ากับบริบทของฮ่องกงอย่างมาก แต่ถ้าคุณทำมันเพราะ
แค่อยากทำอะไรใหญ่ ๆ อะไรที่มันนานาชาติ ฉันไม่เห็นด้วยกับเหตุผลแบบนี้ละ

Q: คุณรู้สึกว่าการโลกศิลปะนานาชาติบุกรุกโลกศิลปะฮ่องกงหรือเปล่า

ละ ฉันเห็นการบุกรุกนี้กำลังเกิดขึ้น อย่าง M+ จะเห็นได้ว่าภัณฑารักษ์หลายคนหรือทีมบริหาร
ไม่ได้มาจากฮ่องกง ฉัน ไม่ได้จะบอกว่าเขาไม่สนใจอะไรในฮ่องกงนะคะ แต่ในด้านหนึ่งฉัน
คาดหวังความเข้าใจที่มากขึ้น หรือการมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับวัฒนธรรมท้องถิ่นมากขึ้น ฉัน

รู้ว่าพวกเขาทำงานหนักค่ะ แต่ยังไงเขาก็ไม่ได้มาจากท้องถิ่นเรา และพวกเขาก็ไม่ได้วางตัวเองไว้ในฐานะสถาบันท้องถิ่นอย่างเดียวนะ เขาวางตัวเองไว้ในฐานะพิพิธภัณฑ์ระดับนานาชาติหรือระดับโลก ระดับ หน้าของวัฒนธรรมทางสายตาอะไรแบบนั้น แม้แต่ Tai Kwun ซึ่งฉันเคยไปที่นิทรรศการ 'Rehearsal' ของพวกเขาที่ Art Basel ฉันผิดหวังนิดหน่อยค่ะ ฉันได้คุยกับโทเบียสจริง ๆ เราคุยกันหลายอย่าง หมายถึงก่อนหน้าโชว์นี้ ฉันรู้ว่าเขาถนัดเรื่องการสร้างความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมท้องถิ่นมาก ๆ แต่ในขณะที่เดียวกันก็ไม่ได้ใจเลยว่า เราจะพัฒนาวิธีปฏิบัติของภัณฑารักษ์ที่ตั้งบนพื้นฐานของวัฒนธรรมเราเองได้อย่างไร ไม่ใช่แค่ลอกเลียนสิ่งที่ยุโรปนำมาฉันเลยเห็นว่าจริง ๆ แล้วหนทางยังอีกยาวไกลในที่จะคิดมันออกมา ทรายไต้ที่เราที่ยืมประสบการณ์ของคนอื่นมาใช้ มันก็ยากที่จะพัฒนาของตัวเองขึ้นมาค่ะ

Q: อะไรคือข้อดีและข้อเสียของการมาของผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศเหล่านี้ต่อฮ่องกง

โอเค สำหรับข้อดีก็คือ ฉันต้องบอกว่าฮ่องกงในตอนนี้อยู่ในสถานการณ์ที่ไม่มั่นคงนัก ซึ่งเราต้องการความสนใจจากนานาชาติ พิจารณาจากขบวนการปฏิวัติเริ่มแล้ว เราต้องการความสนใจจากนานาชาติเพื่อที่จะกดดันรัฐบาล ทั้งรัฐบาลท้องถิ่นและรัฐบาลจีน มันอาจจะสำเร็จหรือไม่สำเร็จก็ได้ แต่ยังไงเราก็ยังต้องการมันค่ะ บางทีตลาดศิลปะที่กำลังเติบโต หรือ Art Basel หรืออะไรแบบนั้นอาจจะช่วย เพราะมันทำให้คนมากมายเดินทางมาที่ฮ่องกง อย่างน้อย อาจจะมีส่วน 10% ที่ต้องการอยากจะไปสถานที่อย่าง Cattle Depot ซึ่งไกลจากงานแฟร์ศิลปะ ฉันคิดว่าอย่างน้อยก็มันก็ยังดีที่ผู้คนพยายามที่จะเข้าใจว่ามีอะไรกำลังเกิดขึ้นในฮ่องกงเพิ่มขึ้น จริง ๆ ฉันมองสถานการณ์ทางการเมืองแบบนี้ จะว่ายังไงดี คืออย่างน้อยในทางการเมืองมันอาจจะช่วยได้ นี่เป็นความคาดหวังของฉัน ส่วนข้อเสียมันก็เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ทางการเมืองในฮ่องกงเช่นกันค่ะ สองสามปีที่ผ่านมา ท้องถิ่นนิยมหรือชาตินิยมเป็นประเด็นค่อนข้างใหญ่ในฮ่องกง และเรากำลังปกป้องวัฒนธรรมท้องถิ่นของเรา อัตลักษณ์ท้องถิ่นของเราท่ามกลางความกดดันจากรัฐบาลจีน แต่ในทางหนึ่ง ฉันเห็นผู้คนในโลกศิลปะค่อนข้างมีความสุขกับตลาดศิลปะเหล่านี้ ฉันพยายามทำความเข้าใจว่ามันเกิดอะไรขึ้นกับที่นี่ ในแง่นี้เราดูอ่อนแออย่างมาก ในขณะที่เรากำลังโอบรับงานแฟร์ศิลปะนานาชาติหรือโลกศิลปะนานาชาติ ในอีกด้านหนึ่งเราก็กำลังปกป้องวัฒนธรรมท้องถิ่น ฉันไม่ได้พูดว่ามันเกิดขึ้นพร้อมกันไม่ได้นะคะ แต่ฉันคิดว่าเราต้องหาทางทำให้มันเกิดขึ้นให้ได้ค่ะ